

Společné vzdělávání – projekční plátno nahromaděných frustrací

Stanislav Štech

MŠMT, UK-pedagogická fakulta

Kontext - utrápená profese

- Série pseudoreforem bez výrazné podpory učitelů a škol:
- Strukturální reforma (vícekolejný systém víceletých G + soukromého školství)
- Kurikulární reforma podle ideologie kompetencí (úpadek role učiva a „práce“) – skutečná ideologie
- Setrvalé podfinancování a platy učitelů na dně zemí OECD
- Trvalá mediální kritika a masáže „expertů“ dehonestujících školu
- ztráta důvěry a příkop mezi (vzdělávací) politikou a učiteli
- A teď **inkluze** ... nikoli ideologie, ale součást stoletého trendu „education for all“
-

Společné vzdělávání – součást demokratizace školství

- Z nadhledu: historická „dlouhá vlna“
- Probíhá již více než 100 let: „vzdělání pro všechny“: začleňování dalších a dalších skupin původně „nevzdělavatelých“ s ostatními (nižší sociální vrstvy, ženy, „handikapovaní“), Maurin 2007
- Pojmy „diskriminace“ (Binet) – oddělené vzdělávání směrem ke speciálnímu školství a po 2.sv.válce „pozitivní diskriminace“ péče navíc uvnitř hlavního proudu (Bernstein, Labov, Plaisance)
- Posledních 25 let trend maximálního začlenění všech (zdravotně postižených, sociokulturně znevýhodněných a etnicky minoritních) – na individuálním principu!
- V ČR nesmyslné spojování především s D.H. a kol., ale při bližším pohledu vidíme i v dalších zemích zhruba stejné tlaky

Specifika české situace – vypít naráz celé moře?

- Podfinancování (nízké platy) – razantní navyšování platů jako **satisfaktor**
- Reforma financování regionálního školství – platy za výkon, nejen za počet žáků
- Kariérní řád jako **motivátor** – tlak na kvalitní další profesní vzdělávání pedagogických pracovníků + finanční bonusy za specializované činnosti
- Debyrokratizace – zjednodušení nebo sloučení poskytování dat ve „věku vykazování“ (jako důsledku manažerismu ve vzdělávání)
- Revize kurikula jako obrát k učivu
- Rozšíření možností vzdělávat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných školách
- To přece nejde naráz! **X** Pokus o revitalizaci školního vzdělávání ale není možný bez současného řešení více problémů degradujících profesi (inkluze sama ohrožením není, je zástupným tématem umožňujícím vyjádřit zlobu z frustrace)

Mýty a fakta - česká verze inkluze je špatná (vnucená, neodborná etc.)?

- Jde o ideologický tlak Bruselu, nevládek, Romů atd. **x** min. od září 2015 je vliv nevládek minimální; s Bruselem jednání, jasné stanovisko: česká verze zachová kvalitní sektor speciálního vzdělávání, vyrovná možnosti pro všechny a zavede možnost přezkoumat rozhodnutí
- Direktivně plošná (všichni) **x** nikoli - jen větší možnosti volby pro vybrané jedince a ne direktivně, ale po posouzení v ŠPZ
- Okamžitá (hned od 1.9.) **x** nikoli - start a běh na dlouhou trať (zahraniční zkušenosti mluví o 5 – 10 letech x domácí kritici: dva měsíce ukázaly naprostou nepřipravenost a selhání, to by byla celosvětově unikátní diagnóza)
- Legalistická (zákon a vyhláška rozhodnou) **x** nikoli - postupná akceptace, upravování postupů a podmínek podle praktických zkušeností
- Orientovaná jen na zásah, intervenci **x** nikoli – podmínky pro lepší (průřezovou) diagnostiku a kvalitnější komunikaci ŠPZ se školou

Kritická místa – zvětšovací sklo problémů nesouvisejících s inkluzí

- Potvrdilo se, že zásadním problémem je a ještě nějaký čas bude postojová změna:
- 1) učitelé - dokud nevstoupila novela v účinnost, ani stovky seminářů nepomohly. Většina se začíná zajímat až nyní a necítí potřebu nastudovat – chtějí po MŠMT, aby nejlépe z centra odpovědělo a vyřešilo konkrétní problém školy (jak navrhnu doučování, jak mám hodnotit na základě portfolio atd.) – ukázka malé připravenosti mnohých nikoli na specifika inkluze, ale i na pestřejší formy pedagogické práce. Logické, ale kvůli tomu snad není třeba rušit novelu
- 2) ŠPZ – současné úzké hrdlo: vnějškově - problémy administrativní a technické (málo lidí + pomalé Doporučení on-line), v podstatě ale neochota a také nepřipravenost komunikovat též pedagogicky. Mnozí fungují spíše jako kliničtí psychologové a „nebudou se přece učit, co je věcí pedagogů“

Oprávněné stížnosti

- ŠPZ desetiletí poddimenzované (proto asi 62 mil. přímo + 114 mil. plánovaných na rok 2017)
- ŠPZ si navíc vyplňují Doporučení (dosavadní vyšetření a Zpráva z něj se nijak nemění), protože finance ze SR musejí být nějak administrovány – v současnosti zjednodušen podle připomínek a online urychlena – předpokládá se kvalitní SW a PC
- ŠPZ mají kumulovaný deficit v kvalitních dg nástrojích i vzdělávání
- Školy znechuceny absencí formuláře na AP a také de facto „mrtvou“ povinností souhlasu KÚ s PO AP
- Kvalita vzdělávání k inkluzi velmi nevyrovnaná, často s rozpornými informacemi atd.

Neoprávněné stížnosti

- „Technicky“ založené odmítání:
- Nepřípravenost učitelů (běžných škol) x sppg péče vždy odborník, + ostatní poměrně rychle zlepšit + situace prakticky ve všech zemích, kde InclEd (Francie)
- Snížení kvality vzdělání (všech) x neexistují žádné empirické důkazy o trvalém signifikantním poklesu (Norsko, Francie) – země s téměř absencí speciálního školství v popředí PISA
- Absence pilotáže a vědeckých důkazů – prakticky nikde se neprováděla pilotáž v klasickém smyslu (u nás jednotlivé „pilotáže“ – asistenti pedagoga, školním psychologové a sppg ad. v projektech 2007-2015; největší pilotáž, včetně rizik = tzv. proinkluzivní školy) u základního vzdělávání navíc převažují sociálně etické důvody nad výkonovými
- Nedostatek prostředků (materiální podmínky) x jedině zákonný nárok = kvazimandatorní výdaj

Závěr – zrcadlo bídy a lesku vzdělávacího systému

- Uvádění novely připravené a schválené předchozími vedeními MŠMT do praxe zvýšilo zájem o školství u veřejnosti i politiků
- Pozitivní efekty: uvědomění nedostatečného zajištění profese (+ navýšení platů např.)
- Negativní efekty: hysterie bulváru, šíření mýtů (direktivní, násilné, kontrola rodičů státem nebo naopak rodičovský diktát atd.)
- Implementace odhalila též léta neřešené problémy, které mnohdy poukazují na nezvládnutý souběh negativních efektů decentralizace(samosprávy) a deregulace (autonomie škol jako „cohcárna“) s pokusy formulovat jakoukoli státní či národní politiku – ministerstvo jako „chromá kachna“